

Bài 42

Thực hành :

QUAN SÁT BỘ XƯƠNG, MÃU MỠ CHIM BỒ CÂU

I – MỤC TIÊU

- Phân tích được đặc điểm của bộ xương chim bồ câu thích nghi với đời sống bay.
- Xác định vị trí và đặc điểm cấu tạo của các hệ cơ quan : tiêu hoá, hô hấp, tuần hoàn, bài tiết.
- Rèn kĩ năng quan sát, nhận biết, phân tích.
- Làm việc hợp tác trong nhóm nhỏ.

II – THÔNG TIN BỔ SUNG

1. Ngoài các đặc điểm cấu tạo : chi trước biến thành cánh và xương mỏ ác (xương ức) có mấu lồi hái rộng là nơi bám cơ ngực vận động đôi cánh (được thể hiện trên hình) còn cần chú ý tới cấu trúc của bộ xương đó là :

– Xương xốp nhẹ, xương cánh và xương đùi rỗng không chứa tuỷ mà chứa các nhánh của túi khí.

– Nhiều xương (xương sọ, các đốt sống lưng và các đốt sống hông) có các khớp gắn chắc với nhau :

+ Đai chi trước gồm xương bả, xương quạ và xương đòn khớp với nhau tạo thành ổ khớp nông khớp với xương cánh.

Xương quạ khá lớn có đầu dưới tựa vào xương mỏ ác làm *trụ vững chắc* cho hoạt động của đôi cánh.

Hai xương đòn khớp với nhau tạo thành một *nhíp đàn hồi*.

+ Đai chi sau (xương chậu, xương háng và xương ngồi) cùng với các đốt sống hông gắn với nhau thành một khối vững chắc.

– Các đốt sống cổ khớp với nhau theo khớp yên ngựa khiến cho sự vận động của đầu rất linh hoạt (rất rõ trong động tác rửa lông...).

– Các ngón của chi sau nằm về hai phía trước sau (3 ngón trước, 1 ngón sau) khiến cho chim đứng vững, đậu cành và di chuyển dễ dàng.

2. Các đặc điểm nêu trên thể hiện rõ trên bộ xương thực của chim bồ câu.

III – PHƯƠNG TIỆN, THIẾT BỊ DẠY HỌC CẦN THIẾT

– Mẫu mổ chim bồ câu (nếu có và nên có).

– Mô hình chim bồ câu.

– Tranh vẽ : hình 42.1 và hình 42.2 SGK.

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TIẾT HỌC

1. Các hoạt động

– *Hoạt động 1* : **Quan sát bộ xương chim bồ câu**

GV yêu cầu các nhóm HS quan sát mẫu bộ xương chim bồ câu và tranh hình 42.1 SGK kết hợp với các ghi chú trên hình để nhận biết các thành phần cơ bản của bộ xương gồm : xương đầu, cột sống và xương chi.

Phân tích các đặc điểm thích nghi với đời sống bay ; thể hiện rõ nhất : chi trước biến đổi thành cánh, xương mỏ ác phát triển là nơi bám của cơ ngực vận động cánh, các đốt sống lưng, đốt sống hông gắn chặt với xương đai hông làm thành một khối vững chắc. Các nhóm hoàn thiện bảng sau :

Bảng 42.1 SGK. Đặc điểm cấu tạo của bộ xương chim bồ câu

STT	Các bộ phận của bộ xương	Đặc điểm cấu tạo	Ý nghĩa với sự bay

– Rút ra nhận xét chung về bộ xương chim bồ câu : nhẹ, xốp, mỏng, vững chắc, thích nghi với sự bay.

– *Hoạt động 2* : **Quan sát các nội quan trên mẫu mổ**

GV hướng dẫn các nhóm quan sát mẫu mổ, kết hợp hình 42.2 SGK xác định các hệ cơ quan và thành phần các hệ cơ quan tiêu hoá, hô hấp, tuần hoàn, bài tiết.

Các nhóm hoàn chỉnh bảng thành phần cấu tạo của một số hệ cơ quan :

Bảng SGK. Thành phần cấu tạo của một số hệ cơ quan

Các hệ cơ quan	Các thành phần cấu tạo trong hệ
Tiêu hoá	1 – 7 ; 14
Hô hấp	10 – 11
Tuần hoàn	8 – 9 ; 12
Bài tiết	13

– GV yêu cầu HS hãy tìm những đặc điểm cấu tạo trong của chim bồ câu thích nghi với đời sống bay, trả lời câu hỏi : hệ tiêu hoá ở chim bồ câu có gì sai

khác so với những động vật đã học trong ngành ĐVCXS (Thực quản có điều, dạ dày có dạ dày tuyến và dạ dày cơ là mề).

V – KẾT LUẬN

- Nhận xét, đánh giá buổi thực hành.
- Thu bài tường trình của các nhóm chấm điểm.